

GÜVENLİK VE SAVUNMA STRATEJİLERİ UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ AYLIK BÜLTENİ

30 AĞUSTOS ZAFER BAYRAMI *Kutlu Olsun*

30 Ağustos Zafer Bayramı'nı kutluyor;
Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk başta
olmak üzere kahraman ordumuzu, şehit ve
gazilerimizi saygı ile anıyoruz.

İSÜ | İSTİNYE
ÜNİVERSİTESİ
İ S T A N B U L

AĞUSTOS 2025

RUSYA’NIN KİEV’E YÖNELİK FÜZE SALDIRILARI

2025 yılının Ağustos ayında Rusya’nın Ukrayna’nın başkenti Kiev’e düzenlediği yoğun füze saldırısı, uluslararası toplumda derin yankı uyandırmıştır. 28 Ağustos’ta gerçekleşen saldırıda Britanya Konseyi ve Avrupa Birliği ofisleri de zarar görmüş, onlarca sivil yaşamını yitirmiştir. Bu gelişme, yalnızca Ukrayna’daki savaşın gidişatına değil, aynı zamanda Avrupa güvenliği, diplomatik ilişkiler ve küresel güç dengeleri açısından da kritik sonuçlar doğurmuştur.

28 Ağustos 2025 sabahı Rusya, Ukrayna’nın başkenti Kiev’i balistik ve seyir füzeleriyle hedef almıştır. Ukrayna hava savunma sistemleri bazı füzeleri düşürmeyi başarsa da çok sayıda füze kente isabet etmiştir. Resmî açıklamalara göre en az 18 kişi hayatını kaybetmiş, 48 kişi yaralanmıştır. Ölenler arasında dört çocuk bulunması uluslararası kamuoyunda büyük tepki yaratmıştır. Saldırının dikkat çeken boyutu, askeri hedeflerden çok sivil altyapının vurulmuş olmasıdır. Britanya Konseyi binası ve Avrupa Birliği ofisleri saldırıda zarar görmüş; bu durum Rusya’nın saldırılarında yalnızca Ukrayna devletini değil, Batı dünyasını sembolik biçimde hedef aldığını göstermiştir.

Bu saldırının ardındaki stratejik motivasyonlar birkaç düzeyde okunabilir:

1. **Siyasi Mesaj:** Rusya, Batılı kurumları hedef alarak Avrupa’ya ve özellikle NATO üyelerine bir uyarı mesajı vermiştir. Moskova, Ukrayna’ya yönelik askeri ve mali desteğin sürmesi halinde Batı’nın doğrudan zarar görebileceğini ima etmektedir.
2. **Ukrayna’nın Direncini Kırma:** Kiev, Ukrayna’nın siyasi, ekonomik ve kültürel merkezidir. Başkentini sürekli hedef alınması hem halkın moralini bozmayı hem de yönetim kapasitesini zayıflatmayı amaçlamaktadır.
3. **Müzakere Koşullarını Sertleştirme:** Moskova, sahada ve diplomasi masasında elini güçlendirmek istemektedir. Sivilleri hedef alan saldırılar, pazarlık sürecinde Ukrayna’yı daha kırılğan hale getirmeyi hedeflemektedir.
4. **Batı’ya Bölünme Mesajı:** Rusya, saldırılar yoluyla Batı ittifakı içinde görüş ayrılıkları yaratmayı ummaktadır. Özellikle Avrupa’daki kamuoyunda artan savaş yorgunluğunu körükleyerek destek politikalarını zayıflatmayı hedeflemiştir.

Saldırı sonrası Avrupa başkentlerinden sert açıklamalar gelmiştir. İngiltere ve Avrupa Birliği, diplomatik temsilcilerini Moskova’dan geri çağırarak ve yeni yaptırım paketleri hazırlıklarına başlamıştır. AB Konseyi, dondurulmuş Rus varlıklarının faiz gelirlerinin Ukrayna’ya aktarılması yönünde karar almıştır. Amerika Birleşik Devletleri de saldırıyı kınamış, Ukrayna’ya ek hava savunma sistemleri göndereceğini duyurmuştur. NATO Genel Sekreteri, saldırıyı “uluslararası hukukun açık ihlali” olarak tanımlamış ve ittifakın Ukrayna’nın yanında durmaya devam edeceğini vurgulamıştır.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ise acil oturum düzenlemiş, ancak Rusya'nın veto yetkisi nedeniyle bağlayıcı bir karar alınamamıştır. Bu durum, uluslararası sistemdeki tikanıklığı ve büyük güç rekabetinin küresel güvenlik mimarisini nasıl felce uğrattığını bir kez daha ortaya koymuştur.

Kiev saldırısı, Avrupa güvenliği için üç önemli sonuç doğurmuştur:

1. **Yaptırımların Derinleşmesi:** Avrupa ülkeleri, Rusya'ya yönelik ekonomik yaptırımların genişletilmesi konusunda daha kararlı bir tutum benimsemiştir. Enerji, bankacılık ve savunma sektörlerinde yeni kısıtlamaların gündeme gelmesi beklenmektedir.
2. **Askerî Desteğin Artması:** Almanya, Polonya ve Baltık ülkeleri başta olmak üzere birçok Avrupa devleti, Ukrayna'ya daha fazla hava savunma sistemi ve mühimmat gönderme kararı almıştır. Bu durum, savaşın uzun süreli bir yıpratma mücadelesine evrildiğini göstermektedir.
3. **Kamuoyunda Kaygı:** Avrupa halkları, Rusya'nın doğrudan Batılı kurumları hedef alması nedeniyle kendilerini daha fazla risk altında hissetmektedir. Bu kaygı hem siyasi karar alıcılar hem de NATO'nun doğu kanadı açısından caydırıcılık politikalarının yeniden değerlendirilmesine yol açmıştır.

Rusya'nın Savaş Stratejisinde Yeni Aşama

Kiev saldırısı, Rusya'nın savaş stratejisinde yeni bir aşamanın işareti olarak yorumlanmaktadır. Daha önce altyapı ve enerji tesislerini hedef alan saldırılar, bu kez diplomatik kurumlara yönelmiştir. Bu durum, savaşın yalnızca Ukrayna'ya değil, Batı dünyasına karşı da bir meydan okuma niteliği taşıdığını göstermektedir. Rusya, Batı'nın Ukrayna'ya verdiği desteği caydırmak için "uluslararası maliyet" yaratmaya çalışmaktadır. Bu strateji, Sovyetler Birliği'nin Soğuk Savaş döneminde kullandığı "karşılıklı güvenlik tehdidi" taktikini hatırlatmaktadır.

Ukrayna yönetimi, saldırıya rağmen direncini korumaya çalışmaktadır. Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenskiy, yaptığı açıklamada "Moskova, uluslararası toplumun desteğini kıramayacak" demiştir. Ukrayna halkı, savaşın başından beri olduğu gibi büyük bir dayanıklılık göstermektedir. Ancak saldırıların başkentte yoğunlaşması, ekonomik faaliyetleri sekteye uğratmakta ve milyonlarca insanın günlük yaşamını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, sürekli hava saldırıları nedeniyle sağlık, eğitim ve altyapı sistemleri üzerinde büyük bir baskı oluşmuştur.

Kiev saldırısı, küresel güç dengeleri açısından da kritik bir dönüm noktasıdır. Bir yandan Batı, Ukrayna'ya desteğini artırırken; diğer yandan Çin ve bazı küresel güney ülkeleri, Rusya ile işbirliğini sürdürmektedir. Bu durum, uluslararası sistemde kutuplaşmanın derinleştiğini göstermektedir.

- **Çin**, saldırıya dair doğrudan bir kınama yapmamış, "tarafı itidale" çağırmıştır.

- **Türkiye**, diplomatik çözüm arayışını yinelemiş, ancak saldırıyı kınamıştır.
- **Küresel Güney ülkeleri** ise genellikle sessiz kalmış, bu da Batı'nın beklentilerini boşa çıkarmıştır.

Bu tablo, Rusya-Ukrayna savaşının giderek bir bölgesel çatışmadan ziyade küresel güç rekabetinin parçası haline geldiğini teyit etmektedir. Rusya'nın 28 Ağustos 2025'te Kiev'e yönelik gerçekleştirdiği füze saldırısı, Ukrayna savaşında yeni bir aşamanın işareti olmuştur. Sivil altyapıyı ve Batı kurumlarını hedef alması, Moskova'nın çatışmayı yalnızca Ukrayna ile değil, doğrudan Batı ile yürüttüğünün kanıtıdır.

Uluslararası toplumun tepkisi güçlü olsa da Güvenlik Konseyi'nde yaşanan tikanıklık, küresel güvenlik mimarisinin zafiyetini gözler önüne sermektedir. Avrupa açısından saldırı hem Ukrayna'ya desteğin artırılması hem de kendi güvenlik stratejilerinin yeniden değerlendirilmesi sonucunu doğurmuştur. Bu gelişme, savaşın yakın dönemde sona ermeyeceğine; aksine daha uzun vadeli ve yıpratıcı bir mücadeleye dönüşeceğine işaret etmektedir. Ukrayna halkının direnci, Batı'nın kararlılığı ve Rusya'nın meydan okuması, önümüzdeki dönemde Avrupa güvenliğinin geleceğini belirleyecek başlıca dinamikler olacaktır.

SCO ZİRVESİ: RUSYA–HİNDİSTAN–ÇİN İTTİFAK ARAYIŞI

2025 yılının Ağustos ayı sonunda Çin'in Tianjin kentinde düzenlenen Şanghay İşbirliği Örgütü (SCO) 25. Devlet Başkanları Zirvesi, yalnızca bölgesel işbirliği açısından değil, aynı zamanda küresel stratejik dengeler bağlamında da dikkat çekici bir gelişme olmuştur. Zirvede özellikle Rusya, Hindistan ve Çin arasındaki üçlü işbirliğinin (RIC – Russia, India, China) yeniden canlandırılmasına yönelik mesajlar verilmiş; bu durum, küresel güç rekabetinde Asya merkezli yeni bir bloklaşma ihtimalini gündeme getirmiştir.

Şanghay İşbirliği Örgütü, 2001 yılında Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Özbekistan tarafından kurulmuştur. Zamanla Hindistan, Pakistan ve İran'ın katılımıyla örgüt, dünyanın en geniş nüfus havzasını kapsayan güvenlik ve işbirliği platformlarından biri haline gelmiştir. Temel amaçları arasında;

- Bölgesel güvenliği sağlamak,
- Terörizm, aşırılık ve ayrılıkçılıkla mücadele,
- Ekonomik ve kültürel işbirliği,
- Çok kutuplu dünya düzeninin güçlendirilmesi yer almaktadır.

2025 Zirvesi, küresel düzende ABD-Çin rekabeti, Ukrayna savaşı ve Ortadoğu'daki krizlerin yoğunlaştığı bir dönemde yapılmış olması nedeniyle özel bir önem taşımaktadır.

Zirvenin en dikkat çekici unsuru, Rusya, Hindistan ve Çin arasında stratejik işbirliğinin yeniden canlandırılması yönündeki vurgulardır. Liderler, enerji, teknoloji, savunma sanayii ve çok taraflı ticaret mekanizmalarında koordinasyonun artırılması gerektiğini dile getirmiştir.

Rusya, Ukrayna savaşı nedeniyle Batı yaptırımlarına maruz kaldığından, Asya'ya yönelerek enerji satışlarını çeşitlendirmeye çalışmaktadır. Çin ve Hindistan, bu süreçte önemli pazarlar olarak öne çıkmaktadır. Zirvede Orta Asya üzerinden geçen enerji hatlarının güvenliği, Hindistan'ın İran üzerinden Orta Doğu'ya açılma isteği ve Çin'in Kuşak-Yol Girişimi (BRI) çerçevesindeki projeler masaya yatırılmıştır.

SCO, doğrudan bir askeri ittifak olmamakla birlikte, ortak tatbikatlar ve güvenlik işbirliği mekanizmaları geliştirmektedir. Zirvede, terörizmle mücadele ve sınır ötesi tehditlere karşı daha yakın koordinasyon kararı alınmıştır. Bu bağlamda RIC üçlüsünün, güvenlik alanında daha sıkı işbirliği geliştirmesi gündeme gelmiştir.

Zirvede sıklıkla “çok kutuplu dünya” söylemi öne çıkmıştır. Çin ve Rusya, ABD ve Batı merkezli uluslararası sistemin tek taraflılığını eleştirirken; Hindistan da küresel yönetimde daha dengeli bir temsil talebini yinelemiştir.

RIC üçlüsü, Soğuk Savaş sonrası dönemde ilk kez 1990'ların sonunda gündeme gelmiş, 2000'li yıllarda bazı koordinasyon girişimleri olmuştur. Ancak sınır anlaşmazlıkları (özellikle Hindistan–Çin arasında) ve jeopolitik farklılıklar işbirliğini sınırlamıştır.

- **Rusya:** Batı ile ilişkileri bozuldukça Asya'ya yönelmiş, özellikle enerji ve savunma sanayi ihracatı üzerinden Hindistan ve Çin'le ilişkilerini geliştirmiştir.
- **Hindistan:** Bir yandan Rusya ile savunma alanında geleneksel bağlarını sürdürürken, diğer yandan Çin ile sınır ihtilafları ve Hint-Pasifik'te rekabet yaşamaktadır.
- **Çin:** Küresel ekonomik gücünü artırırken hem Hindistan'ın yükselişinden hem de ABD'nin çevreleme stratejilerinden kaynaklanan baskılarla karşı karşıyadır.

Dolayısıyla RIC üçlüsü arasındaki işbirliği, daima stratejik çıkarların kesişim noktalarına ve jeopolitik gerilimlerin yönetimine bağlı kalmıştır.

Zirvenin Stratejik Boyutları

Rusya, Batı yaptırımlarının etkisini hafifletmek için Asya'da yeni ekonomik ve siyasi ortaklıklar aramaktadır. Hindistan ve Çin ile kuracağı güçlü bir ittifak, Moskova'nın izolasyona karşı en büyük kozlarından biridir. Hindistan, Batı ile ilişkilerini (özellikle ABD ve Japonya ile QUAD üzerinden)

sürdürürken, aynı zamanda Rusya ve Çin ile dengeli ilişkiler kurmaya çalışmaktadır. Zirvede Modi'nin hem Çin'le diyalog arayışını sürdürmesi hem de Rusya'yla savunma ve enerji işbirliğini güçlendirmesi bu ikili stratejinin göstergesidir. Çin, SCO'yu çok kutuplu dünya düzeninde Batı karşıtı bir platform olarak görmekte ve Rusya ile Hindistan'ı bu vizyona dahil etmek istemektedir. Ancak Hindistan'ın ABD ile yakınlaşması, Pekin için en büyük soru işaretidir.

Zirvede öne çıkan RIC işbirliği arayışı, küresel düzende bazı olası etkiler doğurabilir:

1. **Batı'ya Karşı Yeni Bir Bloklaşma:** Eğer işbirliği somut adımlara dönüşürse, ABD ve Avrupa'nın karşısında Asya merkezli güçlü bir blok oluşabilir.
2. **Enerji ve Ticaret Koridorlarında Rekabet:** Orta Asya, Güney Asya ve Orta Doğu üzerinden geçen koridorlar üzerinde yeni rekabet ve işbirlikleri şekillenebilir.
3. **Hindistan'ın Stratejik İkilemi:** Hindistan'ın Batı ile kurduğu güvenlik ortaklıkları ile SCO içindeki rolü arasında denge kurma çabası, küresel siyasette belirleyici olabilir.
4. **Çok Kutuplu Dünya Düzeninin Güçlenmesi:** Zirve, uluslararası sistemde tek kutupluluğun zayıfladığını ve bölgesel güçlerin kendi bloklarını kurma eğilimini teyit etmektedir.

Her ne kadar SCO Zirvesi, RIC işbirliğinin yeniden gündeme gelmesini sağlamış olsa da önünde ciddi engeller vardır:

- **Hindistan-Çin Sınır Anlaşmazlıkları:** Himalayalar'daki ihtilaflı bölgeler, iki ülkenin güvenlik işbirliğini sınırlamaktadır.
- **Jeopolitik Çekişmeler:** Hindistan, Hint-Pasifik'te Çin'in yükselişinden kaygı duymaktadır.
- **Rusya'nın Aşırı Bağımlılığı:** Rusya'nın Çin'e ekonomik bağımlılığı, Hindistan açısından stratejik dengeyi zorlaştırabilir.
- **Batı ile İlişkiler:** Hindistan'ın ABD ve AB ile derinleşen ilişkileri, Pekin ve Moskova'nın beklentilerini sınırlandırabilir.

SCO'nun Tianjin'deki 25. Zirvesi, küresel güç dengelerinin yeniden şekillendiği bir dönemde Rusya, Hindistan ve Çin arasındaki ittifak arayışını ön plana çıkarmıştır. Ancak bu arayış, jeopolitik rekabetler, sınır ihtilafları ve stratejik çıkar farklılıkları nedeniyle kolaylıkla kurumsallaşabilecek bir işbirliği görünümünden uzaktır. Yine de enerji güvenliği, ticaret koridorları ve çok kutupluluk söylemi etrafında gelişecek olan RIC koordinasyonu, küresel siyasetin geleceğinde önemli bir rol oynayabilir. Bu nedenle Tianjin Zirvesi, yalnızca bölgesel bir toplantı değil, uluslararası düzenin dönüşüm sürecinde dikkate alınması gereken bir kilometre taşıdır.

DEMOKRATİK KONGO CUMHURİYETİ'NDE BARIŞ GÜCÜ DEĞİŞİMİ VE GÜVENLİK

Afrika kıtasının merkezinde yer alan Demokratik Kongo Cumhuriyeti (DKC), uzun yıllardır iç savaş, etnik çatışmalar, isyancı grupların faaliyetleri ve dış müdahalelerle sarsılan bir ülke olmuştur. Doğu Kongo'daki güvenlik sorunları, yalnızca ülkenin istikrarını değil, bölgesel güvenliği ve uluslararası barış operasyonlarının etkinliğini de doğrudan etkilemektedir. 2025 yılının Ağustos ayında, Afrika Birliği'nin (AfB) Doğu Kongo'da barışı sağlama misyonunu Birleşmiş Milletler'den devralması, bu uzun sürecin önemli bir dönüm noktası olarak kayıtlara geçmiştir.

DKC, 1990'ların ortasından bu yana farklı aşamalarda iç savaflara ve çatışmalara sahne olmuştur. 1994 Ruanda soykırımının ardından bölgeye kaçan milislerin Kongo'nun doğusunda varlık göstermesi, istikrarsızlığın ana nedenlerinden biri olmuştur. 2000'li yılların başında Birleşmiş Milletler, bölgede barışı tesis etmek amacıyla MONUC (United Nations Mission in the Democratic Republic of Congo) misyonunu başlatmış, daha sonra bu görev MONUSCO (United Nations Organization Stabilization Mission in the DRC) adını alarak devam etmiştir. MONUSCO, Afrika'daki en büyük ve en maliyetli BM operasyonu olarak dikkat çekmiştir. Ancak, operasyonun uzun yıllar sürmesine rağmen isyancı gruplar (ADF, M23, Mai-Mai gibi) varlıklarını korumuş, sivillere yönelik saldırılar devam etmiştir.

2025 yılının Ağustos ayında, Doğu Kongo’da BM’nin barış operasyonları sona erdirilmiş ve Afrika Birliği, bölgede barışı koruma sorumluluğunu üstlenmiştir. Bu değişim hem sembolik hem de pratik açıdan önemlidir.

1. **Sembolik Boyut:** Afrikalı devletlerin kendi güvenlik sorunlarını çözme iradesini ortaya koyması, “Afrika sorunlarına Afrika çözümleri” yaklaşımını güçlendirmiştir.
2. **Pratik Boyut:** Bölgesel dinamiklere daha yakın olan AfB’nin, yerel aktörlerle daha etkin bir işbirliği geliştirme potansiyeli vardır. Ayrıca, operasyonun maliyet yükünün BM’den AfB’ye kayması, küresel güçlerin bölgedeki doğrudan sorumluluklarını azaltmıştır.

Ancak AfB’nin finansal ve lojistik kapasitesi, BM’nin uzun yıllar boyunca oluşturduğu geniş altyapının yerini doldurabilecek düzeyde değildir. Bu durum, operasyonun etkinliği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Barış gücü değişimi, bölgedeki güvenlik ortamını otomatik olarak iyileştirmemiştir. Aksine, bazı isyancı gruplar bu geçiş sürecini bir fırsat olarak görerek saldırılarını artırmıştır. Ağustos 2025’te, ADF militanlarının saldırılarında onlarca kişi hayatını kaybetmiş; PARECO gibi grupların uluslararası kaynak ticaretiyle bağlantılı faaliyetleri ABD tarafından yaptırımlara konu edilmiştir.

Doğu Kongo’daki çatışmaların temel dinamikleri şunlardır:

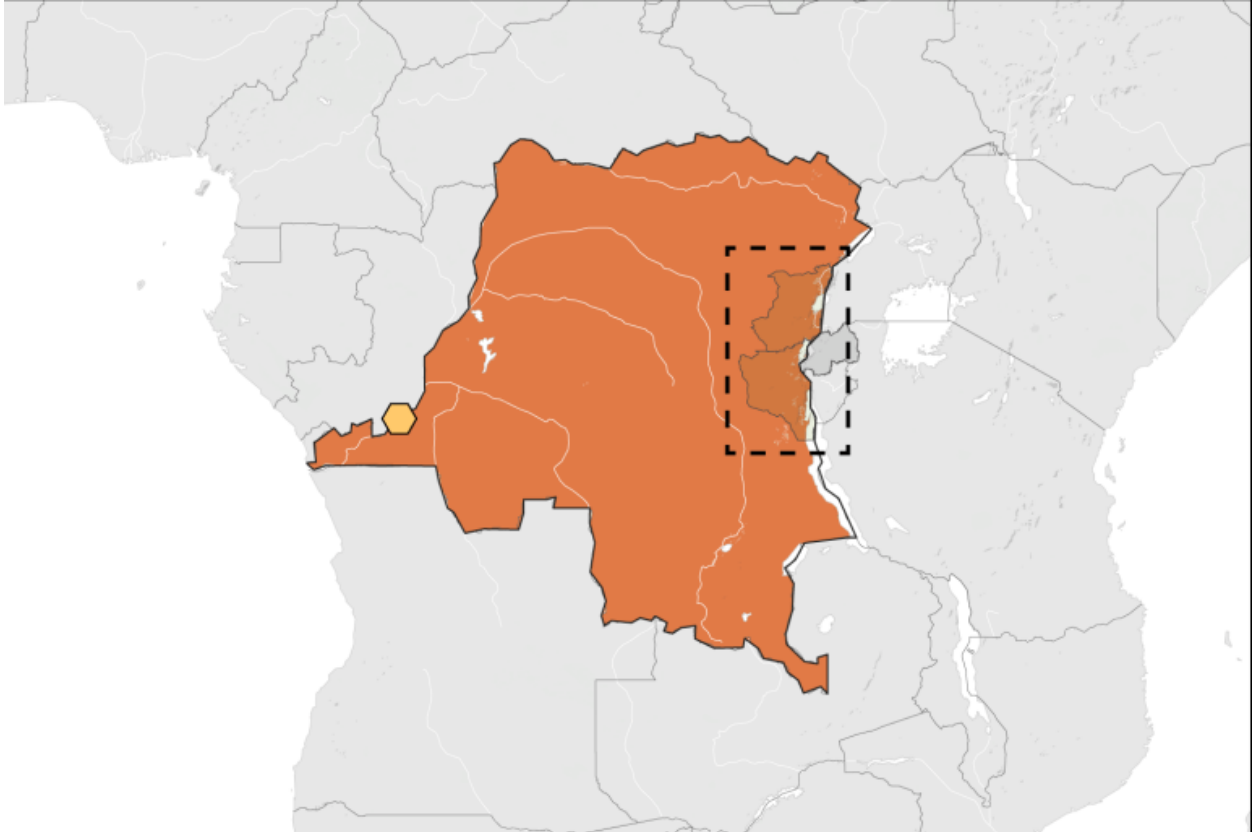
- **Kaynak Rekabeti:** Altın, kobalt, koltan gibi değerli madenlerin kontrolü için süregelen çatışmalar.
- **Etnik Çatışmalar:** Tutsiler, Hutu grupları ve yerel milisler arasındaki gerilimler.
- **Bölgesel Müdahaleler:** Ruanda, Uganda ve Burundi’nin farklı isyancı grupları desteklemesi.
- **Zayıf Devlet Kapasitesi:** Kinşasa yönetiminin doğu bölgelerinde otorite kurmakta zorlanması.

Barış gücü değişimi, uluslararası toplumda farklı değerlendirmelere neden olmuştur.

- **ABD ve Avrupa:** Demokratik Kongo’daki isyancı grupların yaptırımlarla hedef alınması, Batı’nın güvenlik kaygısını yansıtmaktadır. Ancak Washington ve Brüksel, sahadaki operasyonlara doğrudan müdahil olmaktan kaçınmış, daha çok ekonomik ve diplomatik baskı araçlarını kullanmıştır.
- **Bölgesel Aktörler:** Afrika Birliği üyeleri, süreci kıta içinde bir başarı olarak görmüş; ancak özellikle Ruanda ve Uganda’nın isyancı gruplarla ilişkileri nedeniyle yeni operasyonun tarafsızlığı tartışmalı hale gelmiştir.
- **Birleşmiş Milletler:** BM, AfB’nin devralmasını desteklemiş, ancak operasyonun mali yükünün paylaşılması konusunda uzun süreli garantiler sunmamıştır.

Afrika Birliği'nin Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki barış gücü sorumluluğunu devralmasının birtakım avantajları bulunmaktadır. Öncelikle Afrikalı askerlerin bölgeye olan kültürel yakınlıkları ve yerel dinamiklere aşinalıkları, halkla ilişkilerde önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu durum, operasyonun yerel topluluklar tarafından daha kolay benimsenmesine katkıda bulunabilir. Ayrıca kıta ülkelerinin doğrudan sorumluluk üstlenmesi, barış sürecinin dışarıdan dayatılan bir proje olmaktan çıkıp bölgesel sahiplenmeye dayalı bir girişim haline gelmesine olanak tanımaktadır. Bu sahiplenme, sürecin yerel meşruiyetini artırmaktadır. Bir diğer önemli avantaj ise Afrika Birliği'nin, Birleşmiş Milletler'e kıyasla daha esnek hareket edebilme kapasitesine sahip olmasıdır. Bu esneklik, sahadaki hızlı değişimlere uyum sağlama noktasında operasyonel bir güç olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte bu gelişmenin ciddi riskler içerdiği de görülmektedir. En temel sorunlardan biri, mali ve lojistik kaynak yetersizliğidir. Afrika Birliği'nin kurumsal kapasitesi, Birleşmiş Milletler'inkiyle kıyaslandığında sınırlı kalmakta ve bu durum operasyonun etkinliğini ciddi biçimde kısıtlamaktadır. İkinci risk, tarafsızlık sorunudur. Bölgesel güçlerin kendi çıkarlarını öne çıkarması,

operasyonun güvenilirliğini ve tarafsızlık algısını zedeleyebilir. Üçüncü olarak, sivillerin korunması meselesi ön plana çıkmaktadır. Barış gücü değişimi sırasında oluşabilecek güvenlik boşlukları, sivillere yönelik saldırıların artmasına yol açabileceğinden ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

Akademik perspektiften bakıldığında bu gelişme farklı teorik çerçevelerde okunabilmektedir. Realist bakış açısına göre, büyük güçlerin Demokratik Kongo'ya yönelik stratejik ilgisinin azalması, güvenlik sorununun bölgesel aktörlerin sorumluluğuna bırakılmasına yol açmıştır. Bu durum, küresel sistemde “merkez–çevre” ilişkilerinin klasik bir tezahürü olarak değerlendirilebilir. Liberal perspektiften ise bölgesel örgütlerin güçlenmesi, çok taraflı işbirliğinin çeşitlenmesi olarak yorumlanmaktadır. Afrika Birliği'nin kapasite geliştirmesi, uzun vadede kıta içi dayanışmayı artırma potansiyeline sahiptir. Eleştirel güvenlik yaklaşımı ise konuyu farklı bir düzlemde ele almakta ve barış operasyonlarının odağının devlet merkezli güvenlikten sivilin korunmasına kayması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bakış açısına göre, Afrika Birliği'nin performansı yalnızca askeri başarı üzerinden değil, sivilin güvenliği ve insani koşulların iyileştirilmesi üzerinden de ölçülecektir.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde barış gücünün BM'den Afrika Birliği'ne devri, kıta güvenlik mimarisi açısından tarihi bir dönemeçtir. Bu gelişme, uluslararası toplumun sorumluluk paylaşımı anlayışını yeniden şekillendirmiş ve bölgesel örgütlerin rolünü ön plana çıkarmıştır. Ancak operasyonun başarısı, AfB'nin mali ve lojistik kapasitesine, tarafsızlığına ve sivilin koruma iradesine bağlıdır. Doğu Kongo'daki çatışmaların sona erdirilmesi yalnızca dış aktörlerin değil, Kinşasa yönetiminin de etkin bir devlet kapasitesi oluşturmaya bağlıdır. Aksi halde barış gücü değişimi, sahada kalıcı bir güvenlik üretmekten ziyade sembolik bir dönüşüm olarak kalacaktır. Son tahlilde, DKC örneği, uluslararası barış operasyonlarının geleceği açısından önemli dersler sunmaktadır: küresel aktörlerin ilgisinin azaldığı bir ortamda, bölgesel örgütlerin artan sorumluluğu hem yeni fırsatlar hem de ciddi riskler barındırmaktadır.

TRUMP – PUTİN GÖRÜŞMESİ

2025 yılının Ağustos ayında Alaska'nın Anchorage kentinde gerçekleştirilen Trump–Putin görüşmesi, uluslararası siyasetin en kritik dönüm noktalarından biri olarak dikkat çekmektedir. Görüşme, yalnızca Rusya–Ukrayna savaşının seyri açısından değil, aynı zamanda ABD'nin küresel liderlik kapasitesi, Rusya'nın uluslararası konumlanışı ve Batı ittifakının dayanıklılığı açısından da önemli sonuçlar doğurmuştur. Diplomatik literatürde bu tür zirveler, büyük güçler arasındaki ilişkiyi yeniden tanımlama potansiyeli taşıdığı için “stratejik momentler” olarak adlandırılmaktadır. Dolayısıyla, Trump–Putin buluşmasının, savaşın gidişatı kadar uluslararası düzenin geleceği üzerinde de etkili olduğu söylenebilir.

Görüşmenin arka planında, şubat ayında yapılan uzun telefon temasları ve Riyad'da düzenlenen ön toplantılar yer almaktadır. Özellikle Riyad görüşmesi, Ukrayna'nın davet edilmemiş olması nedeniyle Batı dünyasında tepkiyle karşılanmıştır. Bu durum, Trump yönetiminin Ukrayna krizini esas olarak ABD–Rusya ekseninde çözme eğiliminde olduğunu göstermiştir. Böyle bir yaklaşım, uluslararası ilişkiler literatüründe “büyük güç diplomasisi”nin klasik bir örneği olarak değerlendirilmiştir. Zira Trump yönetimi, Avrupalı müttefikleri ve Ukrayna'yı dışarıda bırakarak Rusya ile ikili pazarlık üzerinden sonuç alma arayışına girmiştir.

15 Ağustos 2025'te Anchorage'de gerçekleşen zirvede, diplomatik sembolizmin yoğun biçimde kullanıldığı görülmüştür. ABD tarafının F-22 ve B-2 uçakları eşliğinde gerçekleştirdiği sahneleme, askeri caydırıcılıkla diplomatik açılımın birleştiği bir mesaj niteliği taşımaktadır. Görüşme sonrası açıklamalar ise dikkat çekici bir çelişkiyi yansıtmıştır. Putin, atmosferi “saygılı ve yapıcı” olarak nitelendirmiş, Trump ise “Rusya safsatası yüzünden ilişkilerin kötüleştiğini” belirtmekle birlikte Putin'le “harika bir ilişki” kurduğunu dile getirmiştir. Bu tür açıklamalar, kamuoyuna verilen mesajın uyumsuzluğunu göstermektedir. Nitekim görüşmeden somut bir ateşkes ya da barış anlaşması çıkmamış, yalnızca “müzakere ruhu”ndan söz edilmiştir.

Rusya'nın sunduğu teklifler, görüşmenin esas çerçevesini ortaya koymuştur. Moskova, Donetsk ve Luhansk bölgelerinin önemli bir kısmında Ukrayna'nın kontrolünün sona ermesini, Kırım'ın Rusya'ya ait olduğunun tanınmasını ve Ukrayna'nın NATO üyeliğinin yasaklanmasını talep etmiştir. Buna karşılık, bazı sınırlı bölgelerden (örneğin Harkiv ve Sumy'de işgal edilen küçük alanlardan) geri çekilmeyi önermiştir. Ayrıca Rusya, Ukrayna'da Rus diline resmî statü verilmesi ve Rus Ortodoks Kilisesi'nin konumunun garanti altına alınması gibi iç siyasete müdahale niteliğinde şartlar ileri sürmüştür. Bu tür talepler, uluslararası hukuk açısından tartışmalı olup egemenlik ilkesine açık aykırılık taşımaktadır.

Trump yönetimi bu taleplere doğrudan onay vermemiş, fakat aynı zamanda kesin bir ret de ortaya koymamıştır. Trump'ın açıklamaları, “Ukrayna barış istemezse barış olmaz” vurgusuyla sorumluluğu Kiev yönetimine bırakırken, aslında Moskova'nın taleplerini zımnen gündemde tutmuştur. Bu durum, ABD'nin liderlik kapasitesini sorgulatmış ve Avrupalı müttefikler arasında ciddi bir güven bunalımı yaratmıştır. Nitekim zirvenin hemen ardından Berlin, Paris ve

Varşova'dan yapılan açıklamalarda, barışın yalnızca Ukrayna'nın rızasıyla mümkün olabileceği ve hiçbir ülkenin Ukrayna adına taviz veremeyeceği vurgulanmıştır.

Uluslararası analizlerde zirveye ilişkin farklı değerlendirmeler yapılmıştır. Chatham House uzmanları, görüşmenin yapıcı bir atmosferde geçtiğini ancak somut hiçbir ilerleme sağlamadığını belirtmiştir. Economist ve Guardian gibi Batı basını, Putin'in zirveden diplomatik bir zafer elde ederek döndüğünü, Trump'ın ise stratejik vizyondan yoksun görüldüğünü öne sürmüştür. Catherine Belton gibi Rusya uzmanları, Trump'ın kişisel diplomasisinin yüzeysel kaldığını, Putin'in ise bu boşluğu kullanarak uluslararası arenada meşruiyet kazandığını savunmuştur.

Zirvenin küresel dengelere yansıması da ayrıca önemlidir. Rusya, ABD ile doğrudan temas sayesinde kendisini uluslararası sistemin vazgeçilmez aktörlerinden biri olarak konumlandırmıştır. Çin, bu süreçte temkinli bir tavır almış ve tarafları itidale çağırmıştır. Avrupa ise sürecin dışında bırakılmaktan duyduğu rahatsızlığı açıkça dile getirmiştir. Bu tablo, uluslararası düzenin çok kutuplu bir yapıya evrildiğini, ancak bu çok kutupluluğun henüz istikrarlı bir çerçeveye oturmadığını göstermektedir.

Trump'ın zirve sonrası söylemleri de dikkat çekicidir. İlk etapta görüşmeyi olumlu göstermeye çalışsa da kısa süre içinde "Putin'den hayal kırıklığına uğradığını" ifade etmiştir. Bu durum, Trump'ın tutumunun stratejik bir çizgiden ziyade anlık siyasi hesaplara dayandığını göstermektedir. Dolayısıyla, zirve ABD açısından diplomatik bir başarı olmaktan ziyade, Rusya'ya uluslararası sahnede hareket alanı açan bir gelişme olarak kayıtlara geçmiştir.

Sonuç olarak, Trump–Putin görüşmesi, uluslararası ilişkiler açısından iki temel sonucu ortaya çıkarmıştır. Birincisi, büyük güç diplomasisinin hâlen geçerliliğini koruduğu, ancak bu tür girişimlerin tarafların stratejik niyetleri uyumlu olmadığında somut sonuç üretemediği görülmüştür. İkincisi, Ukrayna krizinin çözümünde yalnızca ABD–Rusya eksenli bir yaklaşımın yetersiz kalacağı, Avrupa ve Ukrayna'nın aktif katılımı olmadan kalıcı bir barışın mümkün olmayacağı bir kez daha teyit edilmiştir.

Bu çerçevede Anchorage Zirvesi, diplomatik literatürde "yüksek sembolik değer taşıyan ama düşük pratik sonuç üreten" bir girişim olarak tarihe geçmiştir. Putin, uluslararası meşruiyetini pekiştirirken; Trump, müttefikleri arasında güvensizlik yaratmış ve ABD'nin liderlik kapasitesi sorgulanır hale gelmiştir. Dolayısıyla görüşmenin en büyük kazanımı Moskova'ya, en büyük kaybı ise Washington'a yazılmıştır.

AZERBAIJAN-ERMENİSTAN BARIŞI: KORİDOR MESELESİ VE ABD’NİN ROLÜ

2025 yazında, ABD'nin aracılığıyla Azerbaycan ve Ermenistan arasında imzalanan barış deklarasyonu, Güney Kafkasya'da jeopolitik dengeleri değiştirme potansiyeliyle dikkat çekmiştir. 8 Ağustos günü Washington'da düzenlenen törende, iki ülkenin liderleri, Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, arasında 37 yıla yayılan çatışmaların sona erdirilmesi hedefiyle kapsamlı bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmanın göze çarpan ögesi; Azerbaycan'ın Nahçıvan eksklavına doğrudan erişim sağlayacak, ABD'ye 99 yıl süreyle özel geliştirme hakkı tanıyan stratejik “Zengezur Koridoru”dur. ABD bu projeye “Trump Route for International Peace and Prosperity (TRIPP)” adını vermiştir.

Koridor, Ermenistan'ın güneyindeki Syunik (Zengezur) bölgesi üzerinden Nahçıvan'a doğrudan yol, demiryolu, enerji ve iletişim altyapısı sağlayacak şekilde planlanmıştır. Ancak bu yapı Ermenistan egemenliği altında olacak; faaliyet gösterilen alan Ermenistan yasalarına tabi tutulacak ve ABD, bu coğrafi alanı 99 yıllığına bir konsorsiyuma kiralamaya hak kazanacaktır. ABD'nin açıklamaları, projenin İran, Rusya ve Çin'in bölgedeki etkisini zayıflatmayı amaçladığını göstermektedir. Ayrıca koridor, Türkiye ve Azerbaycan arasında kara, demiryolu ve enerji hatları

Dağlık Karabağ ile ilgili) ve iç politik istikrar projenin kilit unsurlarıdır. Ayrıca Rusya ve İran'ın müdahaleleri hem lojistik hem de siyasi düzeyde uygulanabilirlik açısından tehdit oluşturmaktadır.

Bu gelişme, bölgesel güvenlik ağlarının yeniden şekillenmesinin yanı sıra jeopolitik rekabetin yeni sınamalarından biridir. ABD'nin aracılık ettiği TRIPP koridoru, realist teori perspektifinden değerlendirildiğinde ekstra bölgesel nüfuz kazanma hedefi olarak yorumlanabilir. Aynı zamanda liberal çok taraflılık ilkesine zıt düşen, ancak pragmatik işbirlikçi unsurlara dayanan hibrit bir diplomasi örneğidir. Barış prosesi, iki ülke arasında uzun zamandır süren düşmanlıkları sona erdirmek bakımından sembolik bir milattır. Ancak sahada kalıcı sonuçlar üretmek için yerel düzeyde meşruiyet sağlamak ve bölgesel aktörlerin direncini aşmak gerekliliği akademik açıdan vurgulanmalıdır.

KİTAP TAVSİYESİ

Sakarya’da uçurumun eşiğinden dönen bir millet nasıl oldu da 11 ay sonra 200.000 kişilik Yunan ordusunu önüne katıp denize döktü, İngilizlerin karşısına dikilebildi? Sakarya’nın başarılı kumandanı “Deli” Halit Bey neden Büyük Taarruz’un cephedeki vurucu kadrosu içinde yer almadı? Başkomutanın karargâhında sahiden de casus var mıydı? Sovyet yardımlarının ardında nasıl bir diplomasi savaşı vardı? Fransızların güney Anadolu işgaline son veren Ankara Antlaşması’nın ardında hangi dinamikler vardı? En zor anlarda bile Misak-ı Milli’den ve tam bağımsızlıktan taviz vermeyen Mustafa Kemal Paşa’nın sırrı neydi? “Sakarya: Türk Bitti Demeden Bitmez” çalışmasıyla askeri tarihimize unutulmaz bir eser kazandıran Dr. Selim Erdoğan, tüm bu sorulara hem Türk hem Yunan askeri kaynaklarının çapraz okumalarıyla, belgelere dayalı olarak ve sahada elde edilen bulgularla cevap veriyor.

Büyük Taarruz’la gelen zaferin çok çalışmanın, kendini “istiklâl” fikrine adanmanın ve bunu yaparken sırtını bilime dayamanın bir sonucu olduğunu vurguluyor. Bu yüzden Türk ordusunun 26 Ağustos sabahı ilk top patladığında zaten zaferi kazanmış durumda olduğunu söylüyor: “O ilk top bilimin aydınlığıyla, inançla, vatan sevgisiyle yürüyen bir Başkomutanın ve ona inanan binlerce Türk’ün üç yıl boyunca sabırla büyüttükleri ağaçların meyve vermeye başladığı an olması nedeniyle önemlidir, ama 11 aylık

hazırlık dönemi anlaşılmadığı sürece o ilk mermi sadece bir mermidir”. “Büyük Taarruz: Dağlarda Tek Tek Ateşler Yanıyordu”, sadece 26 Ağustos ve sonrasını değil, Türk karakterinin ayağa kalktığı bir dönemi tüm duygularıyla okuyucuya sunmaktadır.